

Porqueras Fonfria, Ramon

(Barcelona, 1925 – Sarcelles, França, 15 de setembre 2008)

Ramon Porqueras, una vida de combat pel socialisme i la llibertat.

Per David Ballester

Desconegut pel gran públic, oblidat en les monografies de període franquista, el socialista Ramon Porqueras mereix un reconeixement clar i explícit, ni que sigui després de la seva mort, com un home clau de la lluita contra la dictadura, tant a l'interior com a l'exili. Activista incansable, home de combat, defensà al llarg de la seva vida les mateixes idees: la democràcia i el socialisme, un socialisme que ell entenia com la màxima expressió de la llibertat. Tal com plantejava el seu company de no poques accions Robert Comet, a les pàgines d'*Orifloma* del 3 d'abril de 1977, podem estar d'acord en la seva reivindicació: *“Em sembla que, ara que provem de recuperar la nostra història dels anys terribles, seríem injustos amb la resistència catalana (que li deu tant) i seríem, a més, injustos amb nosaltres mateixos si no parlàvem de l'activitat de Ramon Porqueras, home íntegre, gran lluitador antifeixista i excel·lent orador i organitzador, que va viure durant els anys fent feina en la clandestinitat, sortejant riscos i paranys de la policia franquista”*.

Ramon Porqueras Fonfria va néixer a Barcelona el 1925, en el marc d'una família de classe mitja que patia els avatars de la professió dels seus pares, cantants de sarsuela. Els seus primers records foren els de la Guerra Civil, els bombardejos i les actuacions que realitzava el seu pare per les poblacions de les rodalies de Barcelona, sovint pagades en espècies, permeteren mitigar la fam d'aquells anys. Un cop acabat el conflicte, no pogué prosseguir els seus estudis de comptabilitat, atès que la migrada economia familiar va motivar que

ingressés en el Banc Hispano-Americà el 1940. Mitjançant un company de treball, sis anys després ingressà en els rengles del Moviment Socialista de Catalunya, per fer-ho poc després en la UGT, quan el Moviment va decidir fer costat a la Federació Catalana del PSOE i el POUM en el seu intent de potenciar el sindicat, que llavors competia amb un d'homònim impulsat pel PSUC.

La seva empenta, joventut i l'anhel de lluitar contra el règim, aviat el portaren a un alt grau d'activisme en els rengles de les organitzacions on militava. Realitzà diversos viatges clandestins a França, per contactar amb les direccions a l'exili, a la vegada que posà en marxa un aparell de falsificació de documents de provada efectivitat, a més d'encarregar-se de la instal·lació d'una impremta clandestina.

Com a resultat d'una onada de detencions de militants socialistes el 1948, va haver de passar a la clandestinitat, havent de realitzar de forma paral·lela diversos treballs, sempre en llocs de confiança, per poder mantenir-se. Foren anys d'una gran activitat, en que esdevingué l'home clau per entendre la trajectòria de l'MSC en la complexa clandestinitat del moment. En aquests anys participà en un seguit de fets emblemàtics de la lluita antifranquista a Catalunya: des de la vaga dels tramvies de 1951, a la penjada de la senyera a Sant Pere Màrtir durant el Congrés Eucarístic, passant pels fets del Liceu quan la VI^a Flota dels EUA visità per primer cop Barcelona. Igualment el 1951 entrà en contacte amb l'Executiva Nacional socialista a Madrid, els quals l'any següent el designaren màxim responsable del Secretariat Regional de la UGT de Catalunya, càrrec que compartiria amb el sabadellenc Ramon Morera.

És a partir d'aquesta intensa activitat clandestina, quan pren cos el Ramon Porqueras com a referent de la lluita antifranquista per tota una generació d'activistes. Albert Manent ens parla d'ell com un *"aventurer amb molt de talent i molta audàcia, que donava la imatge d'un revolucionari rus"*, mentre que Amadeo Cuito el definia amb els següents adjectius: *"charmant, desorganitzat,*

bohemi, intel·lectual, iconoclasta, (...) personatge d'una novel·la de Baroja". Mentre que pel seu company d'activitats en el marc de l'excursionisme Estanislau Torres era una "persona activista, valenta i que, cada dia, es jugava la pell per la llibertat".

Com a resultat d'aquesta tasca, el 20 de febrer de 1953 fou detingut per la policia al pis clandestí que ocupava al carrer d'Aribau, conjuntament amb una dotzena més de militants socialistes, la major part del Moviment (Pau Verrié, Antoni Monràs, Emili Losada, Ramon Morera, Jaume Viladoms...). Ingressat a la presó Model, hi va romandre fins el 30 d'octubre de l'any següent, quan sortí en llibertat vigilada. El seu advocat durant aquest procés fou Joan Reventós, que aprofità les entrevistes mantingudes a la presó per adquirir la informació necessària per substituir a Porqueras al capdavant del Moviment. Davant de la possibilitat que l'evolució del procés comportés l'anul·lació de la llibertat provisional, decidí, conjuntament amb Ramon Morera, exiliar-se, creuant la frontera el desembre de 1955. Una decisió que havia de marcar la resta dels seus dies, atès que des d'aquest moment romandria a França fins al final de la seva vida, i de la qual mai se'n penedí.

Després d'un breu pas per Tours, s'instal·là a París. En el decurs de 1956, la publicació d'un article a *Endavant* que portava per títol "*Un problema greu*", on denunciava, segons el seu criteri, l'excessiu catalanisme del partit i la pèrdua de la lluita de classes com a referent, acabà per comportar la seva baixa del Moviment i el posterior ingrés en el PSOE. Aconseguit l'estatut de refugiat polític i superat amb èxit un curs de torner, professió que ja no abandonaria, centrà els seus esforços en la reconstrucció del Secretariat Regional de la UGT de Catalunya a l'Exili (1957), després de dos intents anteriors que havien acabat en un estrepitós fracàs.

Consumada l'onada de detencions de desenes de militants socialistes el novembre de 1958, Porqueras realitzà un viatge clandestí a l'interior l'abril de l'any següent, amb l'objectiu de relançar les deteriorades relacions interior-exili.

L'objectiu no s'aconseguí i poc després, desencisat, presentaria la dimissió del seu càrrec a Pascual Tomàs. Llavors ingressà al sindicat *CGT-Force Ouvrière*, mantenint el seu tradicional activisme en el decurs dels anys següents, però ara en el marc de la localitat on s'instal·là definitivament, Sarcelles, i en organitzacions franceses.

En el context de la crisi de la UGT a finals dels anys seixanta, fou escollit membre de la seva Comissió Executiva (1969-1971), fent costat al sector "històric" en el trencament dels rengles socialistes espanyols de l'any següent, moment en que abandonà la seva militància en la UGT.

Un cop acabada la dictadura, realitzà el primer viatge a Barcelona, on trobà una ciutat desconeguda, que se li feia estranya, malgrat el retrobament amb vells amics com Joan Reventós, Josep Benet, Josep Maria Ainaud, i Estanislau Torres, entre d'altres. Malgrat que a partir d'aquestes dates els viatges a Catalunya sovintejaren, l'edat dels seus dos fills, llavors ja adolescents, i la manca d'expectatives laborals clares el decidiren a romandre a França.

El 1978 reingressà en la UGT, i el 1981 en la minúscula secció parisina del PSC, on romangué uns deu anys. D'una manera paral·lela des de 1985 milità, a nivell francès, en el *Mouvement pour un Parti des Travailleurs (MPPT)* i en el seu successor, el *Parti des Travailleurs (PT)*.

Un cop jubilat dedicà bona part del seu temps lliure a ordenar el seu ampli arxiu personal, i posar-lo a disposició dels historiadors a la Fundació Figueres i al Centre d'Història Contemporània de Catalunya, al costat de les activitats que portà a terme en nombroses entitats i associacions de la vila on vivia, a més de prosseguir amb la seva passió per la filatèlia.

El 2008 el seu testimoni fou incorporat a un projecte de fonts orals portat a terme per la Fundació Largo Caballero, a més de ser entrevistat per membres

d'una delegació de la UGT de Catalunya, en ocasió de la concessió del premi Primer de Maig al Compromís atorgat per la Fundació Josep Comaposada i la Fundació Rafael Campalans. Un reconeixement que va rebre amb la seva habitual modèstia, i malgrat l'evident il·lusió que li va fer, no va poder evitar posar de manifest el seu peculiar tarannà al comentar respecte al seu paper jugat durant el Franquisme: *“Tonteries! (...), les úniques coses que van servir per molestar el franquisme les van fer els putejats de la vida i, als putejats de la vida, no els entrevista ningú!. Suposo que dec ser un putejat de la vida; almenys ho era. Però durant tot el franquisme, l'únic personatge destacat va ser Franco”*.

Ramon Porqueras ja no es va poder desplaçar a Barcelona a recollir l'esmentat premi com a conseqüència del seu delicat estat de salut. Finalment va morir, el 15 de setembre de 2008, a la França que l'havia acollit cinquanta-quatre anys abans. Serveixi d'epíleg la descripció que en va fer un altre company de lluita en els rengles del Moviment Socialista de Catalunya, Francesc Casares. Després d'afirmar de que tenia l'aspecte *“del que és, un conspirador”*, rematava la seva valoració amb les següents paraules: *“era, per a mi, en aquells anys cinquanta i seixanta, com una mena de mite. Vull dir que el tenia per un personatge gairebé fabulós. (...) només en sabia que feia com d'engranatge entre la direcció del partit a França (Pallach) i els dirigents de Barcelona (Reventós i Casablanca, bàsicament). Això li donava, als meus ulls, un aire una mica misteriós. Però ja notava que Joan Reventós mantenia amb ell una relació d'amistat sincera. Això m'inclinava a considerar-lo digne de tota confiança política”*.

David Ballester